

Posudek vedoucího na diplomovou práci Valerie Kraft „Andrej Vyšinskij – právní teoretik období stalinismu“

Postihnout roli právníků v diktaturách není právě snadný úkol. U nás to velice výstižně učinil František Šamalík. Napsal, že ani diktatury nefungují čistě bezprávným způsobem a že po boku diktátorů často vystupují právníci. Jejich úkolem je zaobalit vůli diktátorů do roucha „práva“ čili hledat „právní“ řešení problémů, odůvodňovat a legitimizovat neodůvodnitelné. O tom, proč se tito lidé zpronevěří právu a dají se do služeb mocných, je možné diskutovat. Důvodem může být fanatická oddanost myšlence, ziskost, touha po moci nebo jen obyčejný strach. Prototypem takových právníků se stal v sovětském Rusku Andrej Vyšinskij a v nacistickém Německu Roland Freisler.

A právě prvnímu z nich se ve své diplomové práci rozhodla věnovat Valeria Kraft. Již letmé prolistování její práce ukazuje, že před sebou máme dílo velmi důkladné a podnětné, které dalece překračuje běžnou úroveň podobných prací. Je to zásluhou několika faktorů.

Autorka ke splnění diplomového úkolu přistoupila s opravdovým zájmem a mimořádným nasazením. To se projevilo v tom, jak velkou pozornost věnovala studiu primárních pramenů. Pozorně prostudovala práce nejen Vyšinského, ale i jeho souputníků. Jejich názory konfrontovala se spisy tvůrců marxismu. Správně konstatovala, že marxistická ideologie byla jako teorie práva mimořádně chudá a že řada jejích tezí byla Vyšinským a dalšími značně extenzivně interpretována nebo i pokroucena.

Jazyková kompetence autorce umožnila využít kromě primárních pramenů také četnou cizojazyčnou literaturu. Tu pak vhodně doplnila o domácí a překladové práce. Z nich načerpala potřebné reálie zasazující osobnost Vyšinského do společensko-historického kontextu. Tím dodala svému zpracování nevšední míru plasticity.

Předností práce je i to, že autorka zkoumá zvolenou problematiku kriticky. To znamená, že nepodléhá okouzlení tématem, správně vystihuje účelovost Vyšinského doktrín. Ukazuje, jak jeho teorie umožňovaly realizaci bezpráví a tento stav pomáhaly ospravedlnit. Patřičnou kritičnost si autorka zachovává rovněž k teoriím, vůči nimž se Vyšinskij vymezoval.

Pokud jde o vlastní obsah práce, autorka zvolila promyšlené členění do čtyř kapitol. V první kapitole se věnuje vývoji marxistických pohledů na právo a fungování práva od bolševického uchopení moci až do roku 1953. Líčí zde proměny přístupů sovětského vedení k právu, zákonnosti a ideji odumírání práva. Druhá kapitola je zaměřena přímo na osobnost Vyšinského. Představuje ho nejen jako praktického právníka, ale i jako právního vědce a

politika. Vyšinskij je v ní charakterizován jako jeden z viníků, který ze všech sil napomáhal represivnímu stalinskému režimu a měl výrazný podíl na tehdejších nezákonnostech. Ve třetí kapitole pojednává autorka o příspěvku Vyšinského k rozpracování hlavních kategorií marxisticko-leninské právní teorie. Těmi byly: právo, stát, zákonnost a spravedlnost. Poslední kapitola přináší rozbor diskusí Vyšinského s oponenty. Odhaluje paradigmatická napětí v sovětské právní vědě na pozadí probíhajících mocenských zápasů.

Autorka správně vystihla propojení právní teorie s praxí v sovětském Rusku, popsala počáteční hledání a názorové tříbení v sovětské právní vědě, jež nakonec ustoupilo mocenským zájmům a vítězství dogmatismu reprezentovaného Vyšinským. Kriticky rozebrala Vyšinského nauky v konfrontaci s myšlenkovými základy marxistické ideologie a s názory konkurentů. Její závěry jsou logické a opodstatněné.

Také z jazykového a technického hlediska je práce vypracována na úrovni. Množství zajímavých postřehů obsahuje rozsáhlý poznámkový aparát.

Práci prakticky není co vytknout. Rád ji doporučuji k obhajobě s navrženým hodnocením výborně. Při obhajobě by se autorka mohla zamyslet nad tím, zda lze dnes na Vyšinského nauky v něčem navázat.

Praha, 10. února 2014

Doc. JUDr. PhDr. Pavel Maršálek, Ph.D.